

Juraj Braun

(* 1952)

Juraj Braun sa narodil 1. mája 1952 do židovskej rodiny. Jeho rodičia sa zoznámili ešte pred 2. svetovou vojnou. Matku aj s rodinou v lete 1944 internovali v koncentračnom tábore v Osvienčime a otec strávil nejaký čas v pracovnom tábore v Sereďi. Po vojne sa, napriek strate mnohých príbuzných a blízkych, vracal život Jurajových rodičov do normálnych koľají, vrátili im aj časť majetkov. Nie však na dlho. Po februári 1948 prišli opäť o všetko. Napriek tomu, ako jedna z mála rodín v Bratislave, dodržiavali židovské zvyky. Židovstvo spôsobovalo Jurajovi problémy i v škole, kvôli inakosti ho spolužiaci šikanovali. V 60. rokoch, počas politického uvoľnenia, sa žilo lepšie aj Jurajovej rodine. Všetky nádeje však boli zmarené vstupom vojsk Varšavskej zmluvy a následnou normalizáciou. Rodičia si netrúfli emigrovať, ale v Jurajovi udalosti vzbudili túžbu po zmene a odchode. Po strednej škole sa rozhodol študovať medicínu. Úspešne získal titul, pôsobil v Nitre a čakala ho atestácia z ORL. Túžba ujsť zo socialistického Československa sa opäť ozvala. Spolu s priateľom Milanom Wisterom sa prihlásili na zájazd do Talianska a už sa nevrátili domov. Obaja emigranti sa rozhodli, že sa etablojú v Spojených štátoch amerických. Aby však mohli pracovať ako kvalifikovaní lekári, vyžadovala sa nostrifikácia diplomu. Obom priateľom sa to podarilo, Juraj sa nakoniec stal odborníkom v oblasti ORL a začal pôsobiť na Manhattane. Pamätník v Amerike našiel aj osobné šťastie, oženil sa a rodina sa rozrástla o tri deti.

 príbeh

 podcast

Aktivita 1: Židom v 20. storočí

skupinová, hromadná aktivita

Cielová skupina:

základná a stredná škola

Časová dotácia:

4 vyučovacie hodiny + mesiac príprav v domácom prostredí

Téma:

antisemitizmus, xenofóbia, príbehy 20. storočia, intolerancia

Ciel:

Na základe príbehu pamätníka a jeho rodiny poukázať na problém antisemitizmu a xenofóbie v slovenskej/československej spoločnosti v 20. storočí. Konkrétny príbeh a skúsenosť jednotlivca ako príslušníka menšiny zasadiť do širších spoločenských a historických súvislostí a ich prostredníctvom pomôcť pochopiť, ako a prečo fenomén strachu z inakosti vzniká. Scitlivovať mladšiu generáciu voči rôznorodnej spoločnosti, v ktorej žijú, a pomôcť im chápať dôležitosť tolerancie a empatie.

Pomôcky:

príbeh pamätníka, PC/tablet, pero/ceruzky, papier, tabuľa/flipchart, krieda/fixky, prístup na streamovacie televízie alebo DVD + DVD prehrávač

Postup:

1. fáza: Objasnenie pojmov antisemitizmus a xenofóbia v kontexte 20. storočia (časová dotácia: 45 min)

- Diskusiu pedagóg/pedagogička začne tým, či žiaci poznajú tieto pojmy a prípadne, ako im rozumejú.
  - > Definície si môže trieda zapísať na tabuľu/flipchart.
- Potom si žiaci s pomocou pedagóga/pedagogičky vyhľadajú definície pojmov antisemitizmus a xenofóbia v slovníkoch alebo encyklopédiách na internete alebo v knižnej podobe.
  - > Žiaci môžu doplniť aj tieto definície na tabuľu/flipchart.
- Následne trieda s navigáciou učiteľa/ky pracuje s pojmi a oboznamuje sa s nimi do hĺbky.
  - > Pedagóg/pedagogička sa uistí, že všetci pojmom rozumejú.
  - > Poznámka: aj v súčasnosti sa niektorí žiaci môžu stretnúť s xenofóbiou, rasizmom či antisemitizmom. Je potrebné zdôrazniť, ako túto tému uchopiť v triede, ktorá sa stretla s takýmito prejavmi. Môže to byť dobrá príležitosť túto tému uchopiť a vysvetliť v širších historicko-spoločenských súvislostiach.
  - > Je možné si zahrať asociačnú hru – aké asociácie/emócie vzbudzujú v žiakoch situácie, ktoré môžeme definovať ako prejavy xenofóbie a antisemitizmu.
  - > Je tiež možné spolu tvoriť myšlienkovú mapu, do ktorej buď učiteľ/ka alebo vybraný/á žiak/žiačka zapisujú nápady/asociácie jednotlivých žiakov.

2. fáza: Zoznámenie sa s príbehom pamätníka (časová dotácia: 45 min)

- Žiaci si vypočujú alebo prečítajú príbeh pamätníka.
- Následne si rozdadajú vytlačený celý príbeh a rozdelia sa na dve skupiny.
  - > Jedna skupina sa zameria na momenty, kedy sa stretli s antisemitizmom a diskrimináciou rodičia a ďalší príbuzní pamätníka.
  - > Druhá skupina sa zameria priamo na momenty protižidovských a diskriminačných prejavov v živote pamätníka.

- Pri identifikácii daných situácií si môžu pomôcť definíciami, ktoré si zaznačili v predchádzajúcej fáze.

3. fáza: Hľadanie a pochopenie príčin antisemitizmu

(časová dotácia: práca doma – časová dispozícia 4 týždne, práca na hodine – 45 + 45 minút)

- Žiaci dostanú zadanie od pedagóga/pedagogičky, kde majú vyhľadať film, ktorý sa venuje problematike xenofóbie alebo antisemitizmu počas 2. svetovej vojny.
- Rozdelia sa do skupín po 4 – 5 žiakov, spoločne si vyberú film a pozrú si ho. Budú na to mať časovú dotáciu 4 týždne.
- Následne odprezentujú umelecké dielo, ktoré si vybrali, a zamerajú sa na to, ako v ňom autori spracovali tému xenofóbie a antisemitizmu. Každá skupina by mala dostať priestor 10 – 15 minút aj s možnosťou otázok od spolužiakov k jednotlivým témam.
- Posledná vyučovacia hodina v tejto fáze by mala byť venovaná zhrnutiu všetkých poznatkov. Prepojeniu príbehu pamätníka a jeho rodiny s teoretickými poznatkami, ako aj umeleckou reflexiou problematiky strachu z inakosti a diskriminácie na základe etnickej príslušnosti.
  - > Pedagóg/pedagogička môže povzbudiť diskusiu vhodnými otázkami a podnetmi na reflexiu:
    - > Aké prejavy antisemitizmu alebo xenofóbie ste našli v príbehu pamätníka a v umeleckom diele, ktoré ste si pozreli? Majú spoločné znaky?
    - > Skúste identifikovať kontext a situácie, kedy sa, či už pamätník alebo postavy z filmového diela, stretli s etnickou nenávisťou a diskrimináciou.
    - > Stretávame sa aj dnes s podobnými situáciami? Boli ste niekedy ich svedkami?
    - > Ako je možné predchádzať nenávisti voči iným etnickým menšinám?
    - > Čo môže urobiť jednotlivec pre znižovanie xenofóbie v spoločnosti?
  - > Trieda s podporou pedagóga/pedagogičky môže pripraviť zoznam krokov, akými môžu v triede predchádzať/zabraňovať diskriminácii.
- Tipy na filmy z československej produkcie:
  - > Ján Kadár, Elmar Klos: Obchod na korze, 1965
  - > Jiří Weiss: Romeo, Julie a tma, 1959

Aktivita 2: Hľadanie nového domova

skupinová, hromadná aktivita

Cieľová skupina:

základná a stredná škola

Časová dotácia:

3 vyučovacie hodiny

Téma:

príbehy 20. storočia, diskriminácia, emigrácia, túžba po slobode

Cieľ:

Prostredníctvom príbehu pamätníka priniesť tému emigrácie a rozhodovania sa o opustení domoviny, rodiny a blízkych. Cez konkrétny príbeh pomôcť žiakom pochopiť tému emigrácie a scitlivieť ich voči nej. Ukázať pozitívne aj negatívne stránky daného javu.

Pomôcky:

príbeh pamätníka, PC/tablet, pero/ceruzky, papier, tabuľa, krieda/fixky

Postup:

1. fáza: Zoznámenie sa s témou a príbehom pamätníka

(časová dotácia: 45 min)

- Vypočúť si alebo prečítať príbeh pamätníka.
- Na podnet pedagóga/pedagogičky si žiaci vo dvojiciach prečítajú príbeh ešte raz. Môžu ho mať vytlačený alebo pred sebou otvorený na tablete/počítači a zamerajú sa na premýšľanie a rozhodovanie sa pre definitívne opustenie vlasti. Taktiež si zaznamenajú alebo zvýraznia popis priebehu emigrácie pamätníka.
- Tieto dôležité momenty v živote pamätníka si odložia na nástenku/flipchart alebo si na to vytvoria zložku v počítači.

2. fáza: Historicko-spoločenský kontext migrácie zo socialistického Československa

(časová dotácia: 45 min)

- Učiteľ/ka si pripraví materiály k téme migrácie z Československa v rokoch 1948 – 1989.
- Pomocné materiály:
  - > [Materiál č. 1](#)
  - > [Materiál č. 2](#)
  - > [Materiál č. 3](#)
- Najskôr si žiaci s pomocou pedagóga zdefinujú, čo znamenajú pojmy migrant, utečenec, azyl.
- Učiteľ/ka môže pripraviť vybrané dôležité údaje k téme (koľko ľudí sa snažilo emigrovať z Československa, aké hľadali spôsoby emigrácie a aká bol úspešnosť). Pomocou diskusie alebo hravých pedagogických foriem približuje túto tému žiakom.
- Žiaci si môžu vytvoriť časovú os, na ktorej si ohraničia obdobie existencie Československa, a v rámci toho, kedy boli hranice úplne uzavreté a kedy a prečo bola situácia v niektorých fázach komunistických dejín voľnejšia.
- Časovú os aj pojmy si buď vystavia v triede alebo vytvoria prezentáciu, prípadne si ich inak elektronicky uložia.

3. fáza: Prepojenie príbehu s historickými poznatkami a vedomosťami o fenoméne migrácie

(časová dotácia: 45 min)

- Učiteľ/ka otvorí diskusiu o novonadobudnutých poznatkoch o migrácii zo socialistického Československa, o jej príčinách a následkoch.
  - > Prepojí tieto poznatky s príbehom pamätníka, ktorý sám túžil emigrovať z Československa a aj sa mu to podarilo.
- Žiaci sa rozdelia na dve skupiny.
  - > Jedna skupina spíše dôvody, prečo ľudia túžili utiecť zo svojej vlasti v rokoch 1948 – 1989.
  - > Druhá skupina sa zameria na úskalia, s ktorými sa stretávali v zahraničí.
- Niektoré príčiny a následky sa žiaci dozvedeli v 1. a 2. fáze, môžu ešte uvažovať o ďalších možných príčinách a následkoch.
- Pedagóg/pedagogička prepojí preberanú tému so súčasnými problémami a príčinami migrácie, ako aj s jej následkami pre migrantov.
  - > Žiaci porovnávajú príčiny a následky migrácie a ich dopad na jednotlivca v minulosti a súčasnosti.
- Pedagóg/pedagogička uzatvára diskusiu a poukazuje na podobnosť alebo totožnosť fenoménov migrácie v minulosti a súčasnosti.